

JOBERT M. PACNIS

Si Jobert M. Pacnis ay kasapi ng GUMIL Filipinas, Inc. Cagayan Chapter. Ang kaniyang tula ay nagwagi ng Ikatlong Gantimpala (Tulang Ilokano) sa 2022 Gawad Bienvenido Lumbera at pinalad na mailathala sa Agos Journal Tomo III. Siya ay nagsusulat sa Bannawag at Liwayway Magasin. Ilan sa kaniyang mga akdang Ilokano ay napabilang sa iba't ibang antolohiya. Ang kaniyang aklat na *Isliping Teody Ken Dadduma Pay a Sarita* ay koleksiyon ng kaniyang mga kuwento.

**ital: Agos Journal, Bannawag, Liwayway Magasin, Isliping Teody Ken Dadduma Pay a Sarita*

GURAMI¹

kung sa iba, iba ito sa panlasa,
parang sulat noong uso pa
ang koreo: pinananabikan
ng kanilang dila, dumadaloy
ang mga alaala; kung maaari'y
tawirin na ora mismo ang dagat,
liparin ang kalawakan
matapos lang ang paglalaway.

gayong sa aki'y ordinaryong lasa na lang,
walang mabubuhay na alaala
sa halimuyak tuwing ito'y
pinapaksiw, iniihaw, isinasahog sa dinengdeng;
bagkus isang pag-alala ang bumabangon
sa dibdib: lumiliit ang kanilang mundo
baka bukas o makalawa alaala na lamang
ang kanilang maiiwan.

malala na ang aking alaala—
tinangay na ng modernong panahon
kung paanong hinuhuli ko noon sa putikan,
mga mata na lang ang walang

¹ *Gurami-Isang klase ng isdang tabang na bihira na rin.*

burak, tumitinis ang pagpapaswit
sa bawat madakmang pupusag-pusag
na maging kaulayaw ng bigas ng NFA.

bago maging alaala na lamang,
ibabaon saglit ang pag-aalala,
pagbibigyan pa rin ang dila
kasabay ng huling saing ng bigas
na lumalala na rin ang halaga.

sana'y maalala ko
'pag puti na ang mga buhok
na minsa'y ilang beses ding
itinawid ang hininga
sa putol na tulay ng pangako
ng mga nangakong ang bigas ay abot ng tao

DINENGDENG²

Saan man dalhin ng panahon
ang mga paa, kung malamig
ang mga kamay, uukit ng kalagayang
para bang halamang
sumuwi sa batuhan.

May awit na lilikhain ang lupa
sa pagkalunti ng mukha,
kahit payak, aalingasaw sa bango
ang banga, babalik
ang lasang nagtampo. Nakawiwili
sa mga mata ang mga mala-bahagharing
maris¹ ng mga bagong aning gulay
na pinatitingkad pa
ng pulang sibuyas at kamatis.

Sa pagsayaw sa kumukulong tubig
kasalo ang bagoong-isda, hindi malalabanan
ang paglalaway sa paghihintay
na ito'y maihain sa dulang.

²Lutong ulam ng mga Ilokano na kadalasang pinagsama-samang gulay na sinabawan at karaniwang may sahog na daing na alamang, o inihaw, o pritung isda na pinasarap ng bagoong-isda.

¹ = kulay

² = lutuang gawa sa luwad

Ang bawat paghigop
at pagnamnam
may kaluwalhatiang hatid, nabubuhay
ang pagpapahalaga sa mga payak na bagay.

Tinatalo na ngayon ng pakla
ang tamis ng mga sariwang gulay--
ang mga alipin ng lupa'y
sila pang walang maihahain.
Talamak ang mga nanginginaing kuhol
kahit dalikan2 ay kanilang sinusukol.

DYIPNI

Nagbabadyang magiging kuwento na lang
ang tinaguriang hari ng lansangan.
Magkakatotoong muli
ang kasabihang walang permanente
sa ibabaw ng lupa, darating ang panahong
mababago ang mukha ng lahat,
hindi kagaya ng luklukan—
pare-pareho ang dugong nanalaytay
sa mga nakaupo, maski dahon
nang hinog, mahulog man sa lupa,
ang bagong suwi ang siyang
sususnod na uusbong. Sing-ilap
ng agila ang pagkakataong
may ibang magmamana ng upuan.
(Kahit pa ang mga nakaupo’y bulok
at may nangingitim na dugo.)

Itong hari ng kalsada (sa ngayon),
itinuturing nang bulok, kailangang
mamahinga na’t kinakain na ng kalawang--
ang mga may tangan ng manibelang
kung ilang bituka ang nilalamnan,
sasagasaan ng gutom at pagkagutom.
Ngunit tuloy lang ang arangkada,
sasakyan ang pagbabago,

sa pagbiyahe, palaging
may nauuna at nahuhuli.

Mamahinga man sila sa arawang
pakikibaka sa alinsangan at lamig,
mananatili ang kasaysayang hinabi;
nakatatak sa pagkatao ng bawat
inihatid sa kanilang destinasyon--
hindi ito kakalawanging katotohanan,
silang nagmamarunong ang tunay
na kinakalawang ang utak...

KUMIKIPOT ANG KARAGATAN

Ang mga along bumabangon,
nagiging daluyong sa bigwas ng hanging dala
ng habagat. Nalulunod pati pampang, umaabot
hanggang kabahayan; ang nililikhang pag-alala
tila kamandag ng ulupong lumalason sa buong
pagkatao. Sa pag-iisip ng lunas sa paninirahan
ng mga alon sa pampang, umusbong ang mga pader
na siyang magpapahupa sa tindi ng hampas
ng mga ga-higanteng daluyong.

Ang mga alon sa gitna'y unti-unti ring
lumalaki, kung saan-saang direksiyon
ang tinutungo; mas lalong nagpapasayaw
sa mga mumunting bangkang ang tanging hanap
ng mga lulan, kaunting lunas sa kagutuman.
Madalas sa ga-daluyong taas ng krudo,
umaalon ang kanilang listahan sa mga kapitalista.
Sinusuong lagi ang laot na kanilang buhay
saka malaman ngayong sila'y dayuhan
sa sariling pangisdaan. Tumubo ang mga hangganan
na nagpakipot ng karagatan, nawala ang karapatang
hulihin ang minsang itinuring isda nilang
sinunog ng araw. Nakatulog ba ang mga nagbabantay?
Napakabilis ang paglaho ng sariling pagmamay-ari.
Ilang bara ng ginto ang bumuo sa tagong usapan?

Napupunit ang mga mumunting lambat sa pagkayurak ng bahura.

May paglalakbay ang mga lupa at mga buhangin
Tatayong istrukturang lalong nagpapakipot ng karagatan,
Lalong nagpapakipot ng paghinga ng mga nagsasagwan.

Sa bawat pagdyaspora ng mga lupa't buhangin
May mga kumakapal ang bulsa, may mga humahalakhak.
Kinaing lubos ng mga alon ang kanilang konsensya—
Silang lihim na nagbenta sa hangganan ng karagatan.

DALAWANG BAGYO

Di man silipin sa bintanang pawid
Batid na sa labas ay gayon na lang
Ang pagluha ng langit;
Malapit nang suminghap ang mga kabahayan;
Patay man ang lahat ng linya ng komunikasyon
Alam ding nagsisibagsakan na
Ang mga natitirang puno
Kahit dito sa nayon.
Minahal na nitong nagagalit na panahon
Ang panantili. Mabuti sana kung may kinikilalang estado
Ng buhay at kabuhayan.

Sa isang banda ng isip
Mas maraming baong luha ng langit
Ang pangalawang bagyong
Sasagasa sa mga kabahayan
Pagkatapos humupa itong kasalukuyan.

Bagyo itong sinisinta
Ng mga nagpapamudmod ng panlaman tiyan
Na umano'y buhat sa kanilang pagmamahal sa bayan
At mamamayan, sadyang kinakalimutan na ang lahat
Ay nukal sa pawis at dugo
Ng mga alipin ng lupa.

Ang kalahating kaban ng bigas na laan
Sa bawat nilunod ng kalamidad, aanurin lamang,
Tanging sandakot ang makararating
Sa kalderong nanlalamig sa dapogan.

Kung naging maamo lang ang pangakong
Dalawampung pisong kilo ng bigas,
Nagiging magaan ang hampas ng bagsik ng kalikasan.